

288920

N. TITULESCU

DISCURSURI

IUNIE 1936

BCU Cluj / Central University Library Cluj

MONITORUL OFICIAL ȘI IMPRIMERIILE STATULUI
IMPRIMERIA NAȚIONALĂ
BUCUREȘTI

N. TITULESCU

DISCURSURI

IUNIE 1936

BCU "I. L. Caraculă" Cluj

**MONITORUL OFICIAL ȘI IMPRIMERIILE STATULUI
IMPRIMERIA NAȚIONALĂ
BUCUREȘTI**

**DISCURSUL D-LUI N. TITULESCU, MI-
NISTRUL AFACERILOR STRĂINE, ÎN
ȘEDINȚA DE DESCHIDERE
A CONFERINȚII PRESEI
ÎNTELEGERII BALCANICE**

11 IUNIE 1936

Excelențe,

Domnilor,

Este o coincidență fericită dar cât de semnificativă, că această conferință constitutivă a Presei Înțelegerii Balcanice își ține ședințele la București, chiar în momentul în care cei trei Șefi de Stat ai Micii Înțelegeri, după o muncă fecundă care nu va putea fi prețuită la justa sa valoare, decât în cursul desfășurării evenimentelor viitoare, se despart spunându-și cordial: la revedere.

Pentru ce constituim astăzi Asociația Presei Înțelegerii Balcanice? Pentru că, atât timp cât acordurile politice nu sunt sprijinite prin acorduri de presă, destinate să le dea actualitatea dela zi la zi, pentru că

atâta timp cât acordurile politice nu sunt chemate să participe la viața zilnică a națiunilor cari sunt interesate la ele, pe calea acestui « sine qua non » al vieții moderne care este ziarul, ele pot reprezenta documente prețioase, pot constitui combinații ingenioase, dar nu sunt în definitiv decât construcții abstracte.

Ingăduiți-mi să fiu și mai precis încă: atâta timp cât un acord politic n'a fost adoptat de presă, el poate fi cel mult un superb plan de arhitect! Construcția rămâne de făcut.

Și cum nu există o construcție vie care să nu fie o perpetuă devenire, cum nu există o creație continuă în care lucrătorul, inspirându-se din ceea ce a realizat în parte, să nu devină la rândul său arhitect pentru tot ceea ce-i rămâne de făcut, reprezentanții presei sunt adevărații colaboratori ai autorilor unei înțelegeri politice.

Ingăduiți-mi să vă spun că Înțelegerea căreia sunteți chemați a-i da viață, este foarte frumoasă! Iar frumusețea ei nu-și are egalul decât în soliditatea sa.

Concepția Înțelegerii Balcanice este frumoasă pentru că se întemeiază pe nobila obligație a respectării dreptului celuilalt, în astfel de măsură încât cei cari sunt membrii ei nu au cu acest titlu mai mult drept decât cei cari nu sunt încă membri.

Concepția Înțelegerii Balcanice este frumoasă pentru că ea substitue o noțiune de armonie, acolo unde nu era decât contradicere și confuzie și un sentiment de securitate și împăciuire într'o regiune al cărui nume era odinioară sinonim cu revoluția și războiul.

Concepția Înțelegerii Balcanice este frumoasă pentru că, de când Blocul nostru este constituit, noi avem nu sentimentul de a fi creat ceva nou ci pe acela de a ne fi regăsit. Intr'adevăr, câte imagini mișcătoare îmi vin în minte de când, pelerin al Înțelegerii Balcanice, am străbătut atât de des toate țările voastre și v'am vizitat toate Capitalele.

De ce Turcii nu inspiră decât încredere și afecțiune, de ce Anatolia reamintește atât de mult unele din peisagiile noastre și mai

ales peisagiile satului în care m'am născut într'atâta încât în Turcia mă consider acasă?

De ce frugalitatea Grecilor îmi reamintește pe aceea a țăranului român? De ce privirea lor spre ceea ce nu se vede e atât de mult a noastră?

De ce atâtea datini românești sunt socotite în Jugoslavia ca jugoslave până într'atât încât am întotdeauna discuții cu prietenii mei jugoslavi, despre ceea ce este național la ei și național la noi, și nu-mi pot stăpâni avântul meu de patriot român decât amintindu-mi că sunt aliat și că alianța comandă asistență iar nu agresiune?

Fiindcă nu suntem, noi popoare balcanice, decât o singură familie pe care nenorocirile Istoriei au rupt-o în bucăți, și fiindcă acum, aflându-ne împreună, constatăm în fiecare zi că nu avem a face cu străini cari trebuie să dea dovezi ca să câștige binefacerile prieteniei ci cu frați cari dintru început, revendică drepturile lor.

Iar acest sentiment al unității totale a popoarelor balcanice este atât de puternic,

încât, privind pe cei cari nu sunt încă în asociația noastră, ne spunem: în zadar lucrați potrivit a ceea ce credeți că este dictat de interesul vostru, însă pentru noi, s'o știți, sunteți tot din familie.

Dar Înțelegerea Balcanică este și de o soliditate fără asemănare.

Privim cu neliniște ceea ce se petrece în Europa. Vedem limpede primejdiile care pot turbura pacea în numeroase regiuni ale sale. Inregistrăm curențe și contra-curențe, acțiuni și reacțiuni.

Dar în ciuda acestui examen descurajator putem spune cu mândrie lumii: aici în Balcani, războiul nu va izbucni.

El nu va izbucni fiindcă nimic nu ne desparte: Și dacă el ar veni de aiurea, se știe că vom fi uniți cu toții pentru a ne apăra frontierele și dreptul nostru.

Înțelegerea Balcanică este solidă fiindcă, întocmai ca și Mica Înțelegere, ea face politica propriilor sale interese.

Robi ai intereselor noastre naționale, noi în schimb nu suntem în serviciul comandat al nimănui.

Vrem prietenia tuturor Marilor Puteri fără deosebire a Franței, a Marii Britanii, a Italiei, a Germaniei și U. R. S. S.

Suntem gata să dăm tuturor acestor Puteri dovezile concrete ale sincerei noastre dorințe de a trăi cu ele în pace și prietenie.

Dar în schimb nu vom renunța niciodată în favoarea nici uneia și nici chiar în favoarea tuturor Marilor Puteri, împreună, la principiul egalității Statelor, adică la dreptul suveran de a dispune fiecare de soarta noastră și de a nu primi niciodată o hotărâre care să ne privească, la care noi nu am fi consimțit.

În cadre deosebite Mica Înțelegere și Înțelegerea Balcanică urmăresc scopuri identice.

Prin suprapunerea celor două Înțelegeri, pacea are, dela Praga la Ankara, 70 milioane de soldați.

Dar fiindcă iubim Pacea, noi nu suntem pacifiști orbi.

Știm că spre a menține Pacea nu este mijloc mai sigur decât pregătirea pentru

războiul și afirmarea, la timp util, că dacă va fi nevoie nu ne e frică să-l facem.

Știm că toate popoarele au închinat Păcii o egală dragoste, și înțelegem să aducem omagiul nostru spiritului pacific al tuturor Statelor fără deosebire. Dar privind harta europeană de astăzi și examinând problema echilibrului forțelor chemate să se ciocnească între ele, nu pot să nu constat că dacă vreodată ar izbucni războiul ar fi din pricină că unii ar fi câștigat impresia că în anumite direcțiuni sau în anumite condițiuni, aceasta s'ar putea întâmpla fără risc și fără consecințe.

Revendic pentru Înțelegerea Balcanică cinstea de a nu lăsa să apese pe ea o asemenea răspundere în cazul că interesele sale proprii ar fi amenințate, risipind de acum orice iluzie încurajatoare în această privință.

Sarcina d-voastre e mare, misiunea d-voastre e nobilă.

Indepliniți-o cu conștiința că lucrați pentru menținerea Păcii, adăugând directivelor pe care vi le dau tratatele noastre, Sta-

tutele noastre, comunicatele noastre periodice, pe acele care se desprind din cuvintele ce izvorăsc din avântul inimei mele, care n'are decât o părere de rău, aceea că nu se poate înmulți spre a se da întreagă fiecăruia dintre d-voastre.

Declar conferința de Presă a Înțelegerii Balcanice deschisă.

**DISCURSUL D-LUI N. TITULESCU,
MINISTRUL AFACERILOR STRĂINE,
LA DEJUNUL ÎN ONOAREA EXCE-
LENȚEI SALE MARCHIZUL D'OR-
MESSON, AMBASADOR AL FRANȚEI**

15 IUNIE 1936

*Domnule Ambasador și Scump
prieten,
Monsenioro,
Excelențe, Domnilor,*

Nu fără un sentiment de tristețe sunt chemat să constat astăzi că misiunea, D-Voastră pe lângă noi este pe punctul să se încheie și să aduc, în acelaș timp, un sincer omagiu felului în care v'ați achitat de înaltele funcțiuni de ministru al Franței în România.

Prin plecarea D-Voastră, noi nu pierdem numai unul din slujitorii cei mai devotați ai amicitiei franco-române, unul din miniștrii cei mai vigilenți, cari au înțeles întotdeauna că dacă misiunea diplomatică este nobilă, este fiindcă ea permite să-ți

servești în acelaș timp și țara ta, și pe aceea în care ești acreditat, fiindcă ea permite asocierea de interese acolo unde aparent nu se vede decât contradicție și opoziție, dar pierdem și prietenul leal, sigur și discret, căruia puteai să nu-i ascunzi nimic, deoarece în comoara bogățiilor inimei sale el știa să găsească limita între ceea ce aparține omului ca atare și ceea ce trebuie dat altora pe urma sarcinii misiunii, până într'atât, încât nici unul dintre aceste două domenii n'a fost trădat în detrimentul celuilalt.

V'o spun sincer și în mod public, scumpul meu d'Ormesson: plecarea D-Voastră îmi pricinuește o mare părere de rău.

Și ea mi se pare cu atât mai nemeritată, cu cât cauza ei este nedreaptă.

De ce plecați? Pentru că meritele D-Voastră comandând avansarea, anumite tradiții învechite și agonizânde vă împiedică să obțineți această avansare, pe loc.

Veți fi înlocuit la noi printr'un prieten al meu de veche dată, pe care-l cunosc dela începutul carierei mele diplomatice la

Londra. Adică și el, când va fi sunat ceasul, ne va părăsi fiindcă aiurea și nu la București, el va putea atinge culmea carierei sale!

În numele principiului egalității națiilor și lăsând la o parte tot egoismul național, pentru a nu vorbi decât de interesul comunității internaționale, cred că legile anachronice care guvernează reprezentarea diplomatică de astăzi, trebuie să fie desființate, cred că egalitatea cea mai perfectă trebuie să existe între națiuni, fiindcă aplicarea dispozițiilor actuale în momentele turburi pe care le trăim fac, contrariu regulilor, ca prea adesea să se schimbe caii în mijlocul vadului.

Și aceasta e cu atât mai adevărat cu cât misiunea unui reprezentant diplomatic în momentele actuale este departe de a fi atât de simplă precum se crede.

Da, misiunea ministrului Franței în România este ușoară dacă nu ne gândim decât la sentimentele de profundă afecțiune care unesc cele două popoare, dacă n'avem în vedere decât identitatea con-

cepțiilor cari caracterizează viața lor latină, dacă nu luăm în considerare decât concordanța intereselor cari comandă politica lor comună.

Dar tocmai din această ușurință, care derivă dintr'o substanță comună, se pot naște situații delicate și anumite dificultăți cari, oricât n'ar fi decât de formă, nu sunt totuși fără importanță.

Românii, ca toate popoarele care și-au cucerit recent independența, sunt cu înverșunare geloși de tot ce privește libertatea lor de a iubi, de a gândi și de a lucra.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Românii, vor să toarne ei tiparul propriei lor vieți naționale și sunt foarte sensibili la gândul că făcând ceea ce fac, s'ar putea crede că imită pe cineva.

Românii, concep ei înșiși interesele lor politice, ca și Francezii, dar voesc ca ceea ce fac să apară ca o acțiune concordantă, pe care o doresc din toată inima, iar nu ca o acțiune dependentă pe care o resping ca necorespunzând sentimentului lor de demnitate națională.

Iată marile trăsături psihologice ale poporului nostru pe care le-ați înțeles atât de bine, Domnule Ambasador. Nobleța inimii Domniei-Voastre v'a fost singura călăuză.

Cheia succesului D-Voastre, căci misiunea D-Voastre în România a fost un succes, o constat aci oficial, stă în aceasta: ați înțeles măreția sufletului românesc și n'ați crezut necesar să-i aduceți o atingere cât de mică, pentru ca să slujiți măreția Franței.

De aceea, sunteți cel mai calificat pentru a crede că vorbele mele exprimă sentimentele unui întreg popor, fără excepție, atunci când vă spun: România este indisolubil legată de Franța.

Fie că vremurile care ne așteaptă vor fi vremurile de pace, pe cari Franța le-a pregătit cu o răbdare și cu o metodă pe care prietenia mea cu marii voștri conducători politici din orice moment, mi-a permis să le urmăresc de aproape, fie că zilele cari vin vor fi zile de grea încercare, România

va fi alături de Franța, fie în opera constructivă a Păcii, fie în opera defensivă a dreptului.

Suntem alături de Franța, fiindcă, pătrunsă de principiul indivizibilității și generalității Păcii, o știm în căutare de acorduri pacifice cu toate țările, fără nicio distincție.

Suntem alături de Franța, fiindcă o știm că este dușmana războiului, dar nu se teme să-l facă dacă viața internațională ar fi turburată.

Suntem alături de Franța, fiindcă ea totdeauna a urmărit lumina și totdeauna s'a ferit de aventură.

Cât despre cei cari, necunoscând adevărata față a Franței, își închipuesc că, absorbită de nevoile ei interne, Franța nu s'ar mai gândi să se pună în fruntea națiunilor în lupta pentru menținerea Păcii, le vom spune: dacă în noi, străinii, istoria gloriei franceze a constituit așa depozite masive de încredere nelimitată, cum am putea să ne îndoim de sentimentul și de

judecata Francezilor de astăzi, în vinele cărora curge sângele acelor cari, în cursul veacurilor, au creat și au dat lumii această minune spirituală și morală care se numește Franța Eternă?

Domnule Ambasador, dați-mi voe, în această zi de sărbătoare a amicitiei franco-române, să asociez la numele D-Voastre pe acela al Marchizei d'Ormesson, care v'a secundat cu atâta noblețe întru îndeplinirea datoriilor D-Voastre.

Grația și farmecul ei vor rămâne neuitate la București.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Imi permit să vă rog a fi pe lângă D-sa interpretul meu spre a-i exprima viul meu regret pentru absența sa de azi și spre a o asigura de profundul meu respect și devotament.

Domnilor, ridic paharul și bea în sănătatea Excelenței Sale Domnul Președinte al Republicii franceze, în sănătatea Domnului Ambasador d'Ormesson și a Marchizei d'Ormesson, pentru prosperitatea și pentru gloria Franței. Trăiască Franța.

RĂSPUNSUL E. S. MARCHIZUL
D'ORMESSON, AMBASADOR AL
FRANȚEI

Domnule Ministru și Scumpe prieten,

Dacă ași întrebuița cuvintele uzuale pentru a vă spune cât sunt de mișcat, de recunoscător și de emoționat, de cuvintele prea măgulitoare și atât de afectuoase, pe care le-ați pronunțat, vorbele mele ar fi de sigur, cu mult mai prejos de adevăr. Cu inima mea întreagă, — adică cu ceea ce este mai bun în mine, — vă exprim sincer profunda mea gratitudine. N'am avut decât un merit lucrând aci, așa cum am făcut-o, acela de a-mi îndeplini datoria, sarcina cea mai frumoasă și cea mai simplă care a fost încredințată omului pe pământ.

Vă mulțumesc că mi-ați dat astăzi prilejul, nu de a saluta pe toți de plecare, de oarece vom reveni, eu și soția mea, la începutul lui Iulie special pentru aceasta, — ci de a vă spune în mod public adânca amintire pe care o voiu păstra de șederea mea în Ro-

mânia. Am petrecut trei măreți ani din viața mea în această țară, atrăgătoare până într'atât încât, atunci când am sosit dela Paris, acum vreo 12 zile, am telefonat chiar în acea seară amicului meu Savel Rădulescu, pentru a-i spune bucuria ce simt la gândul că mă aflu din nou la București pentru activitatea normală a diplomatului și nu pentru definitivul adio al celui care pleacă.

La dejunul de azi, cu prietenia ce aveți obișnuit față de mine, scumpul meu Ministru, ați binevoit a reuni în jurul meu pe membrii guvernului român și pe colegii mei din Corpul Diplomatic: vă sunt deosebit recunoscător. Sunt fericit că mă aflu între ai mei, fiindcă spiritul de familie este foarte înrădăcinat în mine și consider că diplomații constituesc o mare și nobilă familie, cu griji, cu bucurii și cu datorii care le sunt comune. Toți, lucrăm pentru țara noastră, într'un cadru internațional; și naționalismul fiecăruia, în sensul cel mai larg al cuvântului, trebuie să se topească în elementul internațional cel mai generos, în mijlocul căruia trăim.

Dar este legitim, este firesc, ca într'o familie să fie și rude preferite și nu veți fi surprinși, Domnilor, dacă spun că înrudirea română este dintre cele mai scumpe inimii franceze.

Legăturile cari unesc cele două țări ale noastre, legături de origină, legături de cultură, legături de idealism, legături de patriotism, legături de atașament la ideea de Libertate, de Justiție și de Pace, sunt atât de puternice încât nu se poate concepe o Franță și o Românie altfel decât Prietene și Surori.

În cursul celor trei ani ai misiunii mele la București, am găsit în mod permanent la oamenii politici ai tuturor partidelor, toți atât de inteligenți și de grijulii de măreția patriei lor, sau în cercurile intelectualilor, atât de minunat cultivați, pe cari am avut atâta plăcere să-i frecventez, la orășeni ca și la țărani pe cari îi vedeam în cursul excursiilor mele de-a-latul acestei splendide țări, — am găsit pretutindeni, zic, aceste sentimente de profund atașament între România și Franța. Prima vară pe care am

petrecut-o la Sinaia în 1933, mă plimbam într'o zi cu familia, pe o șosea. Un românaș, de vreo 12 ani, care trecea călare, auzindu-ne vorbind franțuzește, s'a întors spre necunoscuții cari eram noi pentru el și a întrebat simplu: « Sunteți francezi? », și la răspunsul nostru, « Trăiască Franța » a strigat el, trimițându-ne o bezea. Această bezea, tinere necunoscut dela Sinaia, am păstrat-o totdeauna în inima mea.

Și când cu sărbătorile de neuitat în onoarea lui Louis Barthou, — care vor rămâne una din cele mai emoționante amintiri din lunga mea carieră, — la trecerea printr'o mică gară între Craiova și Turnu-Severin, în timp ce mulțimea îl aclama, el s'a plecat spre ea întrebând niște fetițe: « Știți voi cine sunt eu? ». « Da, au răspuns ele, sunteți ministrul de Externe al Franței ». « Și știți voi ce este Franța? » a continuat Barthou. « Da, e sora noastră », a fost răspunsul.

Domnilor, asemenea cuvinte trebuesc să fie cunoscute; ele ilustrează prin sufletul poporului mai bine decât prin orice altceva,

aceste legături adânci și indefectibile care unesc țările noastre.

Prezența, astăzi, a membrilor guvernului Regal îmi îngăduie să le spun amintirea recunoscătoare pe care o voi păstra de colaborarea noastră, totdeauna confientă, totdeauna amicală.

Dacă a putut să mi se întâmple, ducându-mă să văd unii miniștri, mai ales pe cei de Finanțe sau de Comerț, — să oftez câteodată sub dificultatea lucrurilor, amabilitatea personală a oamenilor ștergea imediat umbra care s'ar fi putut profila. Prietenii mei, miniștrii de astăzi, d-l Victor Antonescu sau Doctorul Costinescu, ca și cei de ieri, d-l Victor Slăvescu, d-l Dinu Brătianu, sau d-l Madgearu, de sigur că nu mă vor desminți pentru aceasta.

Cât despre D-voastră, Domnule Președinte al Consiliului, din ziua în care ați luat puterea după dispariția tragică a aceluia eminent și fermecător om de Stat, prieten al Franței, care a fost nemuritorul Ion Duca, — D-voastră ați fost totdeauna pentru mine, mai mult decât un sprijin, un veritabil și

sincer prieten. Dați-mi voe să vă exprim aci, asociind numele Doamnei Tătărescu la acel al Domniei-Voastre, atașamentul profund și afectuos, pe care soția mea și cu mine vi-l vom păstra totdeauna amândorora.

Pentru Domnul Ministrul al Afacerilor Străine, nu voi surprinde pe nimeni proclamând cât de solidă este prietenia noastră. Din ziua sosirii mele la București, am găsit la fidelul său « alter ego » Savel Rădulescu, acea primire încrezătoare, amicală și simpatcă, care a făcut din noi o pereche de prieteni, — o declar cu voce tare, exprimându-i toată recunoștința mea. Câteva săptămâni după aceea, d-l Titulescu se întorcea din străinătate. La a doua sau la a treia mea vizită, îmi amintesc că v'am spus: « Cât este de agreabil să lucreze cineva cu un om atât de inteligent ca Domnia-Voastră ». După trei ani, am rămas cu aceeași părere.

De sigur, Ministrul Franței a găsit totdeauna și va găsi fără îndoială primirea cea mai binevoitoare la Ministrul de Afaceri

Străine al României. Dar relațiunile între Titulescu și D'Ormesson deveniseră atât de personale, atât de comprehensive, atât de cordiale, atât de afectuoase, încât mă întrebam adesea dacă noi eram reprezentanții a două mari națiuni cari discutau interesele lor mutuale, sau dacă nu eram cumva și unul și altul franco-români, neavând amândoi decât aceeași Patrie.

Fiindcă, trebuie s'o spun, aveam și D-Voastră și eu, aceleași aspirațiuni: aceeași dorință de a menține și de a fortifica pacea în Europa pe baza Societății Națiunilor, — același devotament față de cele două țări ale noastre, aceeași mândrie de « a servi », aceeași dorință de progres și de umanitate, aceeași încredere în spiritualitatea și noblețea vieții.

Din tot sufletul am lucrat la București cu lealitate, cu ardoare, cu convingere, la a menține între România și Franța intimitatea absolută care le unește, aspirând totdeauna la a desvolta pe planul Păcii și al securității colective, forța eternă a fiecărei națiuni.

In această operă v'am găsit totdeauna alături de mine, scumpe Ministru: Îți mulțumesc profund. Și sunt deosebit de fericit de a fi asistat, la sfârșitul misiunii mele la București la acele frumoase serbări, în cari, Mica Înțelegere amică a păcii și amică a Franței și-a vădit forța, activitatea, unitatea de vederi și vitalitatea ei.

Din prima până în ultima zi am dus, cot la cot, aceeași bună și loială luptă, cu vederi de « buni europeni ». Mâine, când voiu pluti spre vastul nou continent, mâine într'una din cele mai frumoase priveliști ale lumii, care este marele oraș Rio de Janeiro, gândul meu se va întoarce adesea spre România. Spre Suveranul luminat și generos, care prezidează cu atâta nobleță la destinele ei, și care mi-a arătat totdeauna o bună voință pentru care Ii voiu rămâne etern recunoscător.

Gândul meu se va duce spre gloriosul trecut al unei țări pe care o admir și o iubesc, spre viitorul măreț care îi este pe dreptate hărăzit.

Gândul meu se va duce spre D-Voastre toți, Domnilor, prieteni români, care sunteți și veți fi totdeauna pentru mine.

Gândul meu se va duce spre fermecătoarea Doamnă Titulescu, a cărei grație vreau s'o evoc aci, trimițându-i un deosebit omagiu.

Gândul meu se va duce mai ales spre D-Voastră scumpe amic Titulescu, a cărui subtilă inteligență o admir, a cărui inimă ardentă o apreciez, ale cărui mărețe calități le iubesc.

D-Voastră tuturorora, din toată inima vă spun pentru totdeauna: Mulțumesc.

Ridic paharul meu în onoarea M. S. Regelui României și a României întregi. Trăiască România!

**DISCURSUL D-LUI N. TITULESCU,
MINISTRUL AFACERILOR STRĂINE
LA DEJUNUL OFERIT ÎN ONOAREA
EXCELENȚEI SALE D-LUI
DR. RICARDO OLIVERA,
MINISTRUL ARGENTINEI**

16 Iunie 1936

*Domnule Ministru și scump prieten,
Monsenioro,
Excelențe, Domnilor,*

Noua misiune pe care Guvernul argentinian v'a încredințat-o, ne lipsește de un prieten de două ori prețios. Ne erați scump fiindcă erați, la noi, cel dintâiu reprezentant diplomatic al unei nații de care ne unesc legături de sânge și de profundă afecțiune. Ne-ați devenit încă și mai scump prin lealitatea, inteligența și inima pe care le-ați pus în îndeplinirea misiunii D-Voastre.

Fiecare Ministru al unui Stat al Americii de Sud reprezintă, în acelaș timp și țara sa și marea familie latină de care ne desparte Oceanul, în urma vicisitudinilor isto-

rice, dar care, regăsită odată cu crearea nobilei Instituții a Președintelui Wilson n'a încetat să adeverească indestructibilitatea afinităților noastre de spirit și de rasă.

România a înțeles rolul imens pe care este chemată să-l joace America de Sud în viața internațională. De aceea ea s'a făcut reprezentată în țările D-Voastre cât mai mult cu putință, în măsura mijloacelor ei.

Și când astăzi se vede la Geneva importanța și ecoul pe care le are fiecare din hotărârile D-Voastre, nu pot să mă opresc de a constata că nimic nu putea confirma mai strălucit poruncile instinctului nostru național.

Dar D-Voastră reprezentați pe lângă noi, Domnule Ministru, și o țară care este deosebit de scumpă inimilor noastre.

Colaborarea noastră va fi fost cu atât mai prețioasă cu cât anii prea scurți ai șederii D-Voastre printre noi au fost puși sub semnul remarcabilelor inițiative luate de către Argentina în domeniul internațional.

Un mare om de Stat, care este în acelaș timp un jurist eminent, și un diplomat re-

marcabil — am numit pe Domnul Carlos Saavedra-Lamas — a așezat Argentina în prima linie a tranșeelor păcii.

Rareori un Ministru de Afaceri Străine a desfășurat o atât de mare activitate într'un timp atât de scurt.

È deajuns să amintesc că Argentina a reluat, la 26 Septemvrie 1933, la Societatea Națiunilor, un loc rămas gol timp de ani prea îndelungați. La bucuria noastră de a vă revedea la Geneva nu se amestecă decât regretul de a fi fost atâta vreme lipsiți de o colaborare care se adeverește atât de prețioasă.

Fără a stăruii asupra rolului hotărîtor pe care Ministrul D-Voastre al Afacerilor Străine l-a jucat, în colaborarea cu colegii săi din America Latină, în conflictul armat din Marele Chaco, care a luat sfârșit prin protocolul semnat la Buenos-Aires, țin mai ales să vă spun, Domnule Ministru, cât de fericit am fost de a putea secunda, prin adeziunea țării mele, opera de căpetenie a D-lui Saavedra-Lamas, pactul de neagresiune și de conciliațiune semnat, cu spri-

jinul foarte eficace al marei noastre prietene comune Brazilia, la Rio de Janeiro, la 10 Octomvrie 1933.

De aceea, încă din luna Iunie 1934, Consiliul Permanent al Micei Înțelegeri exprima, într'un comunicat, întreaga-i simpatie față de Tratatul datorit inițiativei Guvernului argentinian. De asemenea, Consiliul Înțelegerii Balcanice declara, în Noemvrie 1934, că, spre a arăta cât de mult prețuește opera pacifică pe care o reprezintă Tractatul Saavedra-Lamas, a hotărît să studieze formula care să-i îngăduie a adera la el.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

La 12 Decemvrie 1934, aveam cinstea, în calitate de Președinte al Consiliului Permanent al Micei Înțelegeri, să adresez Guvernului D-Voastre, în numele a trei țări, nota de adeziune a Jugoslaviei, a Cehoslovaciei și a României la Pactul Saavedra-Lamas. Puțin timp după aceea a urmat adeziunea Statelor Înțelegerii Balcanice.

Să-mi fie îngăduit să stărui, mai ales în ceasul de față, când se pregătește întărirea Pactului Societății Națiunilor prin

sistemul acordurilor regionale de securitate, asupra faptului că acestea din urmă nu trebuie niciodată să ne facă să pierdem din vedere principiile indivizibilității și generalității Păcii, și să reamintesc cu privire la aceasta cuvintele pe care le-am rostit la 12 Decembrie 1934, în ziua în care mi-am pus semnătura de Președinte al Micii Înțelegeri pe Pactul Saavedra-Lamas:

« In clipa în care toate țările sunt preocupate de securitatea europeană, Mica Înțelegere, dându-și socoteala mai mult ca oricând că adevărata Pace nu poate fi decât mondială, e fericită de a schimba, prin mijlocirea Argentinei, cu Statele Latino-Americane, semnături prețioase care vor contribui să mențină ordinea de lucruri actuale, și să facă solidare continentul american cu cel european ».

In ceasul de față, Pactul acesta fiind semnat de 32 de State americane și europene, el formează astăzi una din bazele Păcii mondiale. Dar eminentul D-Voastre Ministru de Afaceri Străine nu înțelege să

se odihnească pe laurii săi. El pregătește în clipa aceasta lucrările Conferinței Pan-Americane, care trebuie să se întrunească în cursul anului în Capitala D-Voastre. Suntem siguri că textele care vor fi elaborate acolo vor însemna un pas mai mult pe calea stabilirii Păcii și un progres în ce privește colaborarea efectivă a celor două Americi la opera Societății Națiunilor.

În aceste clipe de turburare și de îngrijorare, curajoasele inițiative ale Ministrului D-Voastre de Afaceri Străine vor reda nădejdea celor ce sunt descurajați și încredere celor cari s'au îndoit.

Făcând urarea ca să puteți secunda timp de mulți ani încă, și cu tot atât succes ca și la București, generoasele străduinți ale Guvernului D-Voastre, ridic paharul și beau în sănătatea Excelenței Sale D-lui Președinte al Republicii Argentine, în sănătatea Domniei-Voastre, Domnule Ministru și scump prieten, și pentru prosperitatea și gloria țării D-Voastre.

RĂSPUNSUL E. S. D-1 Dr. RICARDO
OLIVERA, MINISTRUL REPUBLICEI
ARGENTINE

Domnule Ministru,

Ceea ce Excelența Voastră a spus despre țara mea și despre Guvernul ei, cu mare și nobilă amicitie; despre mine și despre misiunea mea cu o apreciere mult prea generoasă; tot ceea ce Excelența Voastră a spus cu o elocvență care nu este decât și mai mare prin faptul că se simte că țâșnește din inimă, mă emoționează intim și profund, pentru totdeauna. Nimic mai greu de exprimat, fără a-l micșora, decât acest delicat sentiment care este recunoștința. Nu voi face această încercare a imposibilului, fiind sigur că o veți citi acolo unde eu nu voi ști s'o scriu și că o veți auzi distinct din cuvintele pe care emoția le împiedică să ajungă până la buze.

Această recunoștință pe care eu o simt fără să isbutesc s'o spun, eu o voi păstra cu sfințenie în ceea ce am mai bun în

mine, și foarte adesea minunata imagină a evocării ei îmi va îngădui să retrăesc aceste zile însorite. În seara vieții, retras definitiv într'un colț al orașului meu natal, « dorul » își va insinua încetîșor, tandru, chemarea lui înaripată. Voiu lua din raftul de cinste a bibliotecii de alături o carte veche, tovarăș credincios din lunga carieră. Ea se va deschide singură la locul favorit ; și va fi acolo o reconstrucție de Iorga, o scenă din Caragiale, o reproducție a unui peisaj de Grigorescu, și poate versuri de Vasile Alecsandri sau de Eminescu. Voiu fi sub farmecul suveran al frumuseții. Ca de atâtea ori odinioară, la sfârșitul unuia din aceste crepuscule diafane ale Bucureștiului de cristal, voiu simți ridicându-se vrăjit de languroasa armonie a « lăutarului », însuși sufletul poporului român, cald și cordial. Visător voiu întoarce încetîșor filele îngălbenite ale vechiului album. Fără a privi imaginile, visătorul va revedea pentru a mia oară această masă, așa cum este, înconjurată de prietenia cea mai prevenitoare și va saluta figurile scumpilor con-

meseni cu ochi recunoscători, afectuos, ca și acum. Părăsindu-i el se va înclina respectuos mai întâiu în fața Augustului vostru Suveran, care, cu mână fermă și experimentată ține cârma puternicei nave române, evitând stâncile și triumfând asupra furtunilor. Apoi, de-a-lungul străzilor familiare, gândul visător va ajunge la casa dela Șosea, unde păzit de dragostea unanimă a cetății, veghiază, fără odihnă și fără șovăire, omul admirabil care cu cea mai universală comprehensiune, servește cauza națională cum nimeni n'a făcut-o până la el și n'o va face după, fiindcă pentru el ea se identifică cu cauza tuturor națiunilor cari, potrivit idealului și al celei a Voastră și al celei a mea, vor, fără a se da la o parte dela nicio responsabilitate, să facă să domnească printre oamenii însetoșați de dreptate, Pacea și Dreptul.

Atunci, cu ochii închiși, visătorul se va înapoia cu inima la București. Din toată această inimă el vrea să mulțumească încă odată României, să-și reînnoiască urările pentru Regele și pentru poporul ei, pentru

gloria și mărirea ei. Și fiindcă ilustrul ei cancelar este sinteza patriei în fața lumii, el face gestul simbolic pentru marele Român, pentru marele european, Excelența Sa d-l Nicolae Titulescu.

Domnilor, ridic paharul meu și beau pentru sănătatea Majestății Sale Regelui Carol, Augustul Suveran al României, a Excelenței Sale d-l Nicolae Titulescu și pentru prosperitatea și gloria României.

**DISCURSUL D-LUI N. TITULESCU,
MINISTRUL AFACERILOR STRĂINE,
LA DEJUNUL OFERIT IN ONOAREA
EXCELENȚEI SALE MONSENIORUL
VALERIO VALERI, NUNȚIUL
APOSTOLIC**

17 IUNIE 1936

Monseniore,
Excelențe,
Domnilor,

Iată-ne din nou întruniți la această masă care a fost, în zilele din urmă, masa despărțirilor. De data aceasta, ne părăsește însuși decanul Corpului Diplomatic și am venit aci să-i aducem expresiunea sincerilor noastre felicitări pentru importanta numire al cărei obiect a fost, precum și expresia sincerelor noastre regrete de a-l vedea părăsindu-ne deja.

Raporturile între Sf. Scaun și un Stat, oricare ar fi el, au o caracteristică comună; ele așează mai presus de chestiunile pendinte, și care sunt singurele ce se discută, oricare ar fi religia căreia aparții, problema

spiritualității vieții, ca izvor de morală, de acțiune și de ideal, în raport cu opera materială de toate zilele.

Nu s'a încetat de a se repeta că marea putere a Sf. Scaun sălășluește în faptul că el consideră problemele « *sub specie aternitatis* ».

Eu voiu adăuga: acest lucru e atât de adevărat, încât nu se poate ajunge niciodată la un contact intim cu reprezentanții Sf. Scaun dacă ei nu constată că avem în noi flacăra vieții eterne, conștiința ei și forța ei obligatorie.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Sunt, Monsenior, un credincios. Aparțin Bisericii ortodoxe autocefale române și înțeleg să nu mă abat niciodată dela doctrinele și disciplinele ei.

Dar de câte ori n'am simțit, în conversațiile mele cu Excelența voastră, că pornind fiecare dela lumina pe care credința noastră o aprinsese în noi, ajungeam la o comunitate absolută de sentimente, datorită faptului că, mai presus de contingente, era un lucru superior tuturor celorlalte și care ne apropia strâns: unitatea religiei lui Christ.

Regret plecarea d-voastră, Monseniore, deoarece prin felul d-voastră de a fi, prin blândețea d-voastră ca și prin adâncul meu respect față de d-voastră, care n'au adus niciodată vreo atingere intransigenței noastre reciproce, m'ați făcut să simt emoția rară a comuniunii, chiar atunci când nu eram cu totul de acord între noi.

Prin tactul, prin măsura, prin puterea d-voastră de înțelegere, ați știut să faceți astfel ca niciuna din problemele pendinte între noi să dea loc unei neînțelegeri grave, ca nicio neînțelegere să nu ajungă la o ruptură.

România numără, printre copiii săi cei mai scumpi, două milioane și jumătate de credincioși pentru cari Sf. Scaun este autoritatea religioasă supremă. Guvernul român va ști totdeauna să asigure respectarea vieții lor spirituale cu certitudinea că va găsi totdeauna în ei cetățeni conștienți de datoriile lor către patria lor.

Concordatul a fost rodul unor lungi negocieri, prelungite sub patru guverne succesive, ceea ce, de altminteri, mi se pare

o chezăşie a trăinicieii acestui pact, la care au colaborat toate partidele politice ale României, şi prin aceasta numeroşi vor fi aceia cari vor veghia la aplicarea lui.

De asemenea guvernul român oricare ar fi el, va şti să se bizue pe concursul sincer şi leal al clerului catolic, ai cărui membri sunt pentru enoriaşii lor conducători spiritali deplin conştienţi de măreţia unei misiuni străină de orice scop politic.

S'ar putea, de altminteri, concepe vreodată ca relaţiunile dintre Sf. Scaun şi România să nu fie relaţii de înţelegere şi de colaborare? Nu avem noi acelaş ideal, nu luptăm noi pentru aceeaşi cauză care este aceea a Păcii pe pământ?

Sanctitatea Sa Papa este Vicarul lui Christ, al Aceluia care a fost anunţat de către profeţi drept prinţ al Păcii, al Acelui a cărui venire în lume a fost salutată de cântecul: « Pax hominibus bonae voluntatis! ».

Apelurile pentru pace ale Suveranului Pontif au găsit totdeauna aici cel mai viu ecou.

Unul din discursurile pe care Sanctitatea Sa l-a rostit anul trecut răsună încă în noi în clipele acestea de turburări internaționale. Cum n'am fi fost mișcați de cuvinte care corespund cu dorințele noastre cele mai sincere :

« Da, ne doriți bucuria și pacea lui Christ. E dorința noastră cea mare. E obiectul rugăciunilor noastre zilnice și al exortațiunilor noastre continue către bunul Dumnezeu al păcii care, în strălucirea concepțiilor sale, nu pare a fi avut în inimă și pe buze decât Pacea ».

Cu cel mai adânc respect ridic paharul meu în sănătatea Sanctității Sale Piu al XI-lea, precum și în aceea a Excelenței Voastre, urându-vă succesul cel mai desăvârșit în noua d-voastră misiune.

RĂSPUNSUL E. S. MONSENIORUL
VALERIO VALERI, NUNȚIUL
APOSTOLIC

Domnule Ministru,

Nu găsesc cuvinte să spun cât sunt de mișcat de cuvintele atât de pline de bună-

voință pe care Excelența Voastră mi le adresează în ajunul plecării mele la Nunciatura din Franța.

Aceste cuvinte sunt, o știu, expresia perfectă nu numai a sentimentelor de bună-tate pe care Excelența Voastră mi le-a arătat totdeauna, ci și, mai ales, a acelor sentimente de profund respect și de adâncă considerație pe care Excelența Voastră le-a avut totdeauna față de înalta Instituție pe care am avut cinstea să o reprezint aici, în ultimii trei ani.

Una din misiunile și din operele cele mai spinoase și mai grele căreia se poate dedica un om de Stat este, fără îndoială, aceea de a lucra la menținerea păcii, binefacere supremă a comunității oamenilor. Dacă această misiune și această operă au fost dificile în toate vremurile și pretutindeni, — cum să nu fie ele și mai dificile în împrejurările în care trăim? Asemenea pânzei Penelopei, acest uvraj delicat amenință să se destrame în fiecare clipă sub mâna țesătorului savant. Dar aceste dificultăți nu micșorează întru nimic bunătatea operei,

iar D-Voastră Excelență, sunteți unul din acești savanți țesători și artiști, la care făceam adineauri aluzie și care și-au consacrat operei lor toate resursele unei inteligențe magnifice și ale unei personalități excepționale.

Pot fi astfel, de mirare aceste sentimente de respect și de considerație față de Sf. Scaun? Sf. Scaun, instituție supranațională și spirituală, nu numai că nu se poate desinteresa de menținerea păcii între popoare, dar chiar el, lucrează la aceasta fără încetare, cu toate mijloacele care îi stau la dispoziție. În adevăr, mai bine decât oricine, situat mai sus și pe deasupra intereselor fiecărei națiuni care adesea sunt forțamente divergente, Sf. Scaun vede că o nouă conflagrație ar atrage după sine, în împrejurările actuale, toate tezaurele și binefacerile unei civilizații milenare.

În acest fel, temporalul și spiritualul se întâlnesc și își dau, ca să zic așa, mâna în această operă de interes primordial, condițiune indispensabilă pentru ca popoarele să se poată dedica fără întârziere la consti-

tuirea unei ordini noi, de mai multă fraternitate și dreptate, pe care toți o așteaptă.

Acesta este secretul sentimentelor D-Voastră de care am amintit; acesta este și secretul largilor Voastre vederi, Excelență, asupra tuturor chestiunilor pe care le numim « mixte », adică acele care privesc și Statul și Biserica, cum și al primirii amabile și al concursului luminat pe care l-am găsit totdeauna pe lângă Excelența Voastră. Dificultățile care se ivesc din timp în timp și care nu pot lipsi cu desăvârșire din meșteșugul nostru, — și întrebuițez acest termen în sensul lui etimologic cel mai nobil, — nu știrbesc întru nimic adevărul pe care-l afirm.

Dați-mi voe să vă exprim din nou întreaga mea recunoștință vie și să o întind și asupra colaboratorilor voștri imediați pe lângă cari, de asemenea, am găsit totdeauna primire cordială și sprijin.

Plecările sunt însă în totdeauna voalate de regrete. Oriunde te duci lași ceva din tine însuți, — și nu numai amintiri ci și un colț din inimă. Or, cine n'ar lăsa o

bucătică din inima sa în România? În timpul șederii mele aci, am admirat de sigur, adesea, frumusețile și bogățiile incomparabile ale țării D-voastră, istoria ei și datinele ei; dar ceea ce mai ales m'a isbit din primul moment, au fost bunătatea, preveniența, ospitalitatea, — cu un cuvânt: inima marei familii românești. Or, inimii i se răspunde cu inima.

Dacă este totuși ceva care să mă mângâie, este că nu voiu părăsi de tot România. Am auzit adesea aci francezi, cari veneau dela Paris și îmi spuneau că au impresia de a continua să se afle la ei acasă. Și, cum legile spiritului sunt totdeauna echivalente, urmează ca, într'o anumită măsură să fie adevărată și reciproca, și anume că, ducându-te în Franța, ai impresia de a te găsi, cel puțin din cauza legăturilor de rasă și de limbă, ca și în România.

Vă voiu, revedea, fără îndoială, Domnule Ministru, atunci când veți veni, ca de obicei, să stați în contact permanent cu oamenii de Stat și pentru a lua parte la reuniuni în care strălucirea inteligenței D-Voastre este ad-

mirată și în care sugestiunile Excelenței Voastre sunt apreciate la justa lor valoare.

Mă voiu întâlni de asemenea, sunt sigur, din timp în timp și cu multe dintre cunoștințele și amicii mei. Aceasta mă va mângâia de regretul plecării și-mi va da iluzia că retrăesc pentru câteva clipe în România.

Înainte de a-mi ridica paharul, dați-mi voie, în sfârșit, Domnule Ministru, să adresez un cuvânt de mulțumire, în prezența Voastră, scumpilor mei colegi din Corpul Diplomatic. Începând cu d-l Ministru al Greciei, care, potrivit anilor de ședere aci este cel dintâiu, am găsit totdeauna pe lângă ei, primirea cea mai amabilă și mai prețioasă iar înțelegerea dintre noi a fost totdeauna desăvârșită. Știți de altfel, Excelență, mai bine decât oricine, prin ce fineță de spirit și de inteligență, prin ce tezaure de delicatețe și de abilitate se disting ei. Tuturor, mulțumiri din inimă.

Ridic paharul meu în sănătatea Majestății Sale Regelui, în a Voastră, Excelență și pentru prosperitatea din ce în ce mai mare a scumpei României.

**DISCURSUL D-LUI N. TITULESCU,
MINISTRUL AFACERILOR STRĂINE,
ÎN ȘEDINȚA DE DESCHIDERE A
CONFERINȚEI DELA MONTREUX**

BCU Cluj / Central University Library Cluj

22 IUNIE 1936

*Domnule Președinte,
Domnilor,*

Din toată inima România se asociază mișcătorului omagiu adus de Excelența Sa ministrul de afaceri străine al Turciei, Excelenței Sale Președintelui Motta și Confederației Elvetice.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Elveția joacă în viața internațională de azi un rol pe care numai cei cari îi sunt asociați îndeaproape pot să-l aprecieze la justa lui valoare.

Pe pământul acestei Elveții, noi, oamenii politici veniți din atâtea țări ale lumii, încercăm să construim acea Patrie a umanității, în care aceea a fiecărui din noi trebuie să se integreze, fără însă a-și pierde personalitatea, astfel ca să poată fi creată marea armonie universală; vis ambițios, poate;

dar realitate atât de activă, încât nu există decepție care să ne desamăgească, nici obstacol care să ne descurajeze, — atât este de puternică în noi lumina zilei de mâine și atât de mult luminează ea gândirea și inimile noastre.

Pe pământul acestei Elveții am fost chemați să urmărim, de 16 ani încoace, evenimentele ce pot să pună în pericol pacea lumii și aceasta într'o astfel de manieră, încât emoțiunile politice cele mai puternice ale vieții noastre le-am resimțit în mijlocul Confederației Elvețiene, ceea ce ne califică să ne considerăm într-o măsură câtva cetățenii ei de drept.

În sfârșit, pe pământul aceleiași Elveții am fost chemați să învățăm să organizăm și să întărim acest al doilea lealism care trebuie să sprijine și să disciplineze pe cel pe care îl datorim propriei noastre țări și pe care-l voi denumi «patriotismul comunității internaționale», concepție care este chemată să vadă cu strălucire lumina zilei, ca o forță reală și constructivă, sau care, dacă suferințele trecute nu au fost-

îndestule să-i pregătească nașterea, trebuie să ne arate, prin însăși lipsa ei, că viitorul este făcut numai din întuneric și că omenirea trebuie să sufere încă, nu pentru ca să progreseze, dar pentru ca să merite creditul ce i-am făcut și pentru ca să devină în realitate ceea ce noi aceasta crezusem că este deja.

Federalism sau anarhie! Iată lecția cea mare ce am învățat-o pe pământul Elveției. Și oricare ar fi încercările care ne mai așteaptă încă, istoria acestei țări nu poate decât să întărească elementul optimist al alternativei ce stă în fața noastră.

Ne mângâie gândul că multora din greutățile ce ne așteaptă va trebui să le găsim soluția pe pământul Elveției și că reprezentantul ei între noi va fi Președintele Motta, ale cărui lumini ne-au călăuzit de atâtea ori și al cărui curaj și energie ne-au fost totdeauna de un prețios ajutor.

Onorabilul ministru de afaceri străine al Turciei, Excelența Sa Tefvik Rusdu Aras ne spunea adineaori că problema de care această conferință este chemată să se ocupe este

problema securității Turciei și a Mării Negre. Vom lua cunoștință de textele ce ne-au fost distribuite și le vom studia cu luare aminte.

Pe pragul însă al acestei conferințe țin să fac o declarație: *Tot ceea ce atinge securitatea Turciei atinge securitatea României, după cum tot ceea ce are vreo legătură cu Marea Neagră interesează țara mea în gradul cel mai înalt, pentru că prin Marea Neagră și prin Strâmători trece singura noastră ieșire spre marea liberă.*

Onorabilul ministru de afaceri străine al Turciei avea dreptate să spună în discursul său că « cel mai vulnerabil punct al Turciei este în strâmători; este un drept al ei să-l apere și o datorie pentru ceilalți să-l sprijine ».

Eu voi spune că Strâmătorile sunt însăși inima Turciei, dar ele sunt în același timp și plămâni României.

Și când o regiune este, prin chiar poziția ei geografică, inima unei națiuni și plămâni celeilalte, cea mai elementară înțelepciune comandă celor două națiuni să se unească. România și Turcia au înțeles aceasta. Și prin Pactul Balcanic cele două

țări și-au legat soarta una de alta și totodată de aceea a Greciei și Iugoslaviei. Am socotit că nu trebuie să se lase să treacă o clipă pentru a proclama solidaritatea țărilor din Înțelegerea Balcanică, alcătuită atât din înțelegerea intereselor reciproce, cum și din aceea a primatului securității regionale în raport cu interesele speciale ale fiecăreia din aceste țări.

Domnilor, cred că mai este încă un punct, spre onoarea Turciei, pe care ar fi nedrept să-l trecem sub tăcere.

In aceste timpuri, când respectul angajamentelor internaționale este un principiu cu atât mai prețios, cu cât aplicarea lui a devenit mai rară, Turcia, credincioasă legii, în loc să recurgă la repudierea unilaterală, care poate crea faptul împlinit dar nu poate niciodată să creeze dreptul, a avut marele merit de a se feri de acest procedeu, alegând pe acela al căii legale, care necesită consimțământul mutual.

Unii ar fi poate ispitiți să spună: iată un precedent periculos, care ar putea atrage după sine un altul.

Sunt un anti-revizionist prea cunoscut pentru ca mărturia în public a profesiei mele de credință să mai poată dăuna reputațiunii mele internaționale.

Nu este vorba deloc, în cererea turcească, de vreo revizuire teritorială. Este destul să constat aceasta, pentru ca să fiu dispensat de a expune punctul nostru de vedere în această privință, fie că ar fi vorba de fond sau de procedură, fie că ar fi vorba de ceea ce este compatibil cu legea internațională, sau de ceea ce unii își închipuie că este, ca urmare a unor interese speciale, îmbinate cu o tendință de legalizare.

Nu este deci nevoie să pronunț aci vreun cuvânt în această privință. Dar să-mi fie permis să reamintesc că nu Turcia este aceea care a inaugurat capitolul revizuirii neteritoriale. Ce este oare lunga istorie a reparațiunilor, dacă nu istoria unor revizuiți neîntrerupte și pacifice a unui capitol din tratatele de pace? Și cât erau de preferabile acele discuțiuni lungi, adesea grele și întotdeauna costisitoare, sistemului ce consistă în a spune: nu mai aplic legea, pentru

a-ți închipui în urmă că legea nu mai există.

Departe de a fi dăunătoare, procedura Guvernului turc a întărit credința în contracte și în această privință Turcia merită toată gratitudinea noastră.

Dar totodată dreptul Turciei îndreptățește o recompensă. Să studiem fiecare interesele noastre. Să apărăm fiecare cu energie în această conferință, poruncile noastre naționale. Dar să nu uităm că, dacă o țară care a făcut din respectul ordinei teritoriale actuale în Europa și din mijloacele care o asigură, fundamentul politicii ei externe, prezintă în anumite domenii cereri raționale, dar care nu întâlnesc comprehensiunea ce caută, se va fi adus o mare lovitură încrederii ce există în sistemul de adaptare a legilor pe cale de consimțământ mutual.

Acum, când această conferință începe, Guvernul regal al României ține să-și formuleze urările ce face Turciei, amice și aliate, prin aceste simple cuvinte: Succes, dreptate !